

Klubhusfællesskaber skaber muligheder for mennesker med psykiske lidelser

Hvad er et klubhus?

Et klubhus er først og fremmest et fællesskab af mennesker. Meget mere end blot et dagtilbud, eller en social service. Et klubhus er vigtigst af alt et fællesskab af mennesker, som arbejder sammen mod et fælles mål.

Et klubhus er et fællesskab, bevidst organiseret til at støtte personer, der lever med psykisk sygdom eller eftervirkningerne heraf. Gennem medlemskab i et klubhus får deltagerne muligheden for at vinde/genvinde venskaber, familie, arbejde og beskæftigelse, uddannelse og adgang til at modtage den støtte, som den enkelte må have brug for. Et klubhus er et styrkende miljø for mennesker, der har haft deres liv afbrudt af psykisk lidelse, og som har brug for støtte fra andre, som også tror på, at man kan komme sig fra sin sygdom.

”Klubhus”

Beskrivelsen ”klubhus” er taget fra det originale sprogbrug, som blev brugt til at kommunikere arbejdet og visionen ud i det første klubhus, Fountain House New York City, som åbnede i 1948. Som det første fællesskab af sin art har Fountain House tjent som model for alle efterfølgende klubhuse, som er åbnet rundt omkring i verden. Fountain House begyndte som en slags klub, da tidligere patienter fra et psykiatrisk hospital i New York begyndte at mødes uformelt. Den blev organiseret som et sted, hvor mennesker, der levede med psykisk sygdom, kunne få støtte og ikke som et behandlingstilbud. Fællesskaber rundt om i hele verden har taget modellen og ordet klubhus til sig efter Fountain House, fordi det tydeligt kommunikerer besked om medlemskab og at høre til. Dette er kernen i, hvordan et klubhus fungerer.

Medlemskab

Et klubhus er en medlemskabs organisation. Derfor er de mennesker, som kommer og deltager, dets medlemmer. Et medlemskab i et klubhus er åbent for alle, som har eller har haft en psykisk lidelse. Ideen omkring medlemskab er fundamental i klubhusmodellen, for det at have et medlemskab betyder, at man har og deler såvel pligter som rettigheder. At være medlem af en organisation betyder at høre til, at passe ind et sted, og at have et sted, hvor man altid er velkommen. For en person, der lever med konsekvenserne af en psykisk lidelse, kan disse ting simpelthen ikke tages for givet. Faktisk er realiteten for de fleste, der lever med en psykisk lidelse, at de oplever en konstant fornemmelse af ikke at passe ind, af isolation og udstødelse. Psykisk sygdom har den ødelæggende konsekvens at adskille disse mennesker fra andre i samfundet.

”Psykiatrisk patient”, ”klient”, ”handicappet”, ”bruger” – disse udtryk er psykisk syge vant til at blive defineret ud fra. Resten af samfundet udstøder dem på baggrund af disse etiketter og definerer dem ud fra disse billeder. Det betyder, at personen, der lever med en psykisk sygdom, bliver betragtet som en person, der har brug for noget, og dybest set som en person, som har brug for, at nogen tager sig af dem.

Klubhuset vender alt dette på hovedet. Her bliver en person, der har kæmpet med en psykisk lidelse, først og fremmest set som en værdifuld deltager, en kollega, og som en, der har noget at give resten af gruppen. Hver person er en kritisk del af et fællesskab, involveret i vigtigt arbejde. Et klubhus er skabt til at være et sted, hvor en person med psykisk sygdom ikke er patient og ikke er defineret ud fra en stigmatiserende etikette.

Klubhuset giver hvert eneste medlem oplevelsen af, at de er velkomne, ønskede og nødvendige hver dag. Oplevelsen af, at hvert eneste medlems engagement er et vigtigt bidrag til fællesskabet, kommunikeres ud til alle i løbet af hele arbejdsdagen. Medarbejdere og medlemmer hilser hver morgen på hinanden ved klubhusets dør med smil og velkomst ord.

Det daglige arbejde i klubhuset er også organiseret og udført på en måde, så den enkelte føler sig som en værdifuld person. Dette er ikke svært, fordi arbejdet i klubhuset *behøver* medlemmernes deltagelse. Et klubhus er designet til at engagere medlemmer i alle områder af dets drift, og der er altid flere opgaver, end de få ansatte medarbejdere kan udføre. Det enkelte medlem opmuntres dagligt til at bruge sine færdigheder, kompetencer og kreative ideer. Deltagelse er frivilligt, men hvert medlem bliver inviteret til at deltage i arbejde som administration, bogholderi – og kassefunktioner, receptionsopgaver, madlavning, opsøgende arbejde, og at varetage udadgående funktioner i forhold til at finde jobs og uddannelses tilbud.

Medlemskabet i et klubhus giver en person, der lever med psykisk sygdom, muligheden for at tage del i at skabe succeser i fællesskabet. På samme tid får han eller hun den nødvendige hjælp og støtte til at opnå individuel succes og tilfredshed.

Værdier

Klubhus modellen bygger på troen på, at ethvert medlem kan komme sig fra en psykisk sygdom, således at man er i stand til at leve et personligt tilfredsstillende liv. Klubhuse er fællesskaber, hvor man er optaget af hinandens succeser – uanset hvor længe det måtte tage, og hvor svært det måtte være. Klubhus modellen er organiseret omkring troen på, at alle kan bidrage, også de medlemmer som kæmper med de sværeste konsekvenser af psykisk sygdom. Klubhusfællesskaber er overbeviste om, at arbejde og arbejdsrelaterede relationer er helbredende og giver et solidt fundament for vækst og vigtige personlige resultater (Beard, Propst, Malamud, 1982). I klubhus verdenen hersker der også en stærk tro på, at normaliserede sociale og rekreative muligheder er vigtige elementer i et menneskes recovery proces.

Meningsfyldte Relationer (kerne ingrediensen)

Miljøet og strukturen i klubhuset er udviklet på en måde, så der er rig mulighed for menneskelig interaktion, og at der er mere end nok arbejde at udføre. Klubhusets medarbejderstab er bevidst lav, således at medarbejderne har et reelt behov for medlemmernes deltagelse, for at opgaverne kan udføres. Medlemmerne har også brug for medarbejderne og andre medlemmer for at færdiggøre arbejdet,

men endnu vigtigere er de relationer, der udvikler sig gennem dette samarbejde. Det er kernen i rehabiliteringsprocessen (Vorspan, 1986). Klubhusets medlemmer og medarbejdere har i fællesskab ansvaret for prioritering, organisering og udførelse af opgaverne, som er vigtige for at gøre klubhuset til et succesfuldt sted for medlemmerne at være, for at de kan komme videre i deres liv.

Relationerne mellem medlemmer og medarbejdere udvikler sig naturligt, mens de arbejder sammen side om side om at udføre de daglige opgaver i klubhuset. Alle medarbejdere har generalist roller og er involveret i alle klubhusets aktiviteter. Dette inkluderer de daglige arbejdsopgaver, sociale arrangementer, rekreative tilbud, opsøgende arbejde, jobsøgning, hjælp til uddannelse og ansvarsopgaver i forhold til kommunale opgaver. Medlemmer og medarbejdere deler ansvaret for en succesfuld drift af klubhuset. Gennem tæt samarbejde i dagligdagen lærer medlemmer og medarbejdere hinandens styrker, talenter og evner. De udvikler også ægte og vedvarende venskaber. Fordi klubhuset er bygget op ligesom en typisk arbejdsplads, udvikler relationer sig på samme måde.

I et klubhus er det ikke medarbejderens rolle at opdrage/undervise eller behandle medlemmerne. Medarbejderne er der for at være kollegaer i et vigtigt stykke arbejde og for at være opmuntrende og engageret i mennesker, der måske endnu ikke har tiltro til sig selv. Klubhusets medarbejdere har ansvaret for at være kollegaer, arbejdere, talent spejdere og cheerleaders.

De Grundlæggende Komponenter i et Klubhus

1. Arbejdsdagen

De daglige aktiviteter i et klubhus er organiseret rundt om en struktur, kendt som den arbejdsstrukturerede dag. Den arbejdsstrukturerede dag er på 7½ time, mandag til fredag, hvilket svarer til arbejdstimerne på arbejdsmarkedet. Medlemmer og medarbejdere arbejder side om side, som kollegaer for at udføre det arbejde, som er vigtigt for deres fællesskab. Alt arbejde i klubhuset er for klubhuset og ikke for en udenforstående virksomhed. Der er ingen klinisk terapi eller behandlingsorienterede tilbud i klubhuset. Medlemmerne melder sig frivilligt til at deltage, når de føler sig klar og i overensstemmelse med deres individuelle interesser.

2. Beskæftigelsestilbud

Som en medlemsrettighed giver klubhuset medlemmerne mulighed for at vende tilbage til betalt beskæftigelse på det eksisterende arbejdsmarked enten gennem "Overgangsarbejde", praktikker eller varigt arbejde. Overgangsarbejde er et struktureret tilbud til medlemmer, der er på vej på arbejdsmarkedet. Overgangsarbejdspladserne er placeret i arbejdsgiverens virksomhed, og er deltids (15-20 timer per uge), og indebærer meget støtte fra klubhusets medarbejdere og andre medlemmer, både på jobbet og udenfor.

Disse jobs varer generelt fra seks til ni måneder. Medlemmet kan herefter prøve et andet Overgangsarbejde eller tage et almindeligt job. Dette tilbud er specifikt designet til at være et erhvervsfagligt rehabiliteringstilbud, hvor medlemmet kan erhverve eller generhverve de kompetencer, der er nødvendige på en rigtig arbejdsplads. Det eneste, der kræves af medlemmet er, at vedkommende ønsker at arbejde.

Varigt arbejde er klubhusets tilbud, gennem hvilket medlemmet, når de føler sig klar, får hjælp til at søge at få deres eget job. Klubhuset giver derefter medlemmerne løbende støtte og opmuntring, så længe de er ansat og har brug for denne støtte. Der er ikke nogen støtte på selve virksomhederne, hvor medlemmerne er selvstændigt ansat. Al støtte foregår i klubhuset.

3. Aften, weekend og helligdagstilbud

I tillæg til arbejdsmulighederne tilbyder klubhuset aften, weekend og helligdags arrangementer. Medlemmer og medarbejdere organiserer sammen strukturerede og ustrukturerede sociale aktiviteter. Disse aktiviteter er altid programlagt uden for den arbejdsorienterede dagligdag. Helligdage fejres på dagen. Aktiviteter planlægges til at finde sted dels i klubhuset, dels i lokalmiljøet.

4. Støtte i lokalmiljøet

Mennesker, der lever med en psykisk lidelse, har ofte brug for en række sociale og medicinske ydelser. Som en del af arbejdsdagen i klubhuset får medlemmer hjælp til at få adgang til de bedste ydelser i kommunen. Medlemmerne får hjælp til at få og beholde prismæssigt overkommelig og værdig beboelse, god psykiatrisk og almindelig medicinsk service, kontanthjælp eller førtidspension og andre ydelser, der måtte være brug for. Medlemmer og medarbejdere fra klubhuset tilbyder al denne støtte og assistance.

5. Opsøgende arbejde

En del af det daglige arbejde i klubhuset bruges til at holde styr på alle de aktive medlemmer. Hvis et medlem ikke kommer i klubhuset eller er på hospitalet, så sørger klubhuset for, at medlemmet bliver ringet op eller får et besøg. Ethvert medlem bliver på denne måde mindet om, at han eller hun er savnet og stadig er velkomne og ventede i klubhuset. Denne proces opmuntrer medlemmet til at vende tilbage, og det er også en tidlig advarsel til medlemmer, der oplever at have det svært og måske har brug for ekstra hjælp.

6. Uddannelse

Mange klubhusmedlemmer har fået deres uddannelsesplaner afbrudt af psykisk sygdom. Nogen har ikke afsluttet folkeskolen, og andre har fået deres universitetsuddannelse afbrudt. Klubhuset tilbyder muligheder for medlemmerne til at gennemføre eller starte diplom eller universitetsuddannelser ved højere læreranstalter og

voksenundervisningssteder. Klubhuset anvender også kompetencer fra medlemmer og medarbejdere for at tilbyde uddannelsesmuligheder i klubhuset.

7. Boliger

Trygge, anstændige boliger er en medlems rettighed. Klubhuset hjælper medlemmer til at få adgang til kvalitetsboliger. Hvis det ikke er muligt, bør klubhuset søge fonde og dermed skabe sit eget bolig tilbud

8. Beslutninger og ledelse

Beslutningstagning og ledelse er en vigtig del af klubhusets arbejde. Medlemmer og medarbejdere mødes i åbne fora for at drøfte emner vedrørende politikker og fremtidig planlægning for klubhuset.

Klubhuset har også en uafhængig bestyrelse eller et rådgivende råd, som har ekspertise indenfor ledelse, fundraising, PR samt mulighed for at hjælpe med at skaffe jobmuligheder til medlemmerne.

Opsummering

Selvom Fountain House startede for mere end halvtreds år siden og er blevet kopieret mere end firehundrede gange rundt om i verden, er klubhuskonceptet stadig en radikal, anderledes måde at arbejde på inden for det socialpsykiatriske felt. De fleste tilbud fokuserer stadig på at vurdere en persons grad af handicap og begrænse forventningerne til personen, baseret på denne vurdering. De fleste bruger undervisning og behandling som vejen til rehabilitering. I et klubhus er forventningerne høje og samarbejde, indbyrdes relationer, og meningsfulde muligheder i fællesskabet er de midler, som er valgt.

Referencer:

Anderson, S. B. (1998). *We Are Not Alone: Fountain House and the development of clubhouse culture*. New York, New York, Fountain House

Beard J. H., Propst, R, & Malamud, T. (1982) The Fountain House model of psychiatric rehabilitation. *Psychiatric Rehabilitation Journal*, 5, 47-53. Boston, MA

ICCD, (2002) *The International Standards for Clubhouse Programs*. New York, New York

Vorspan, R., (1986), *Attitudes and Structure in the Clubhouse Model*, The Fountain House Annual, Vol. 4, New York, NY